

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. VII. De nova ejus ad Caesarem, & Polonos legatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

rem esse tantam, quæ ejus ingenio, ac prudentiæ non rectè committeretur, prædicaret, fore ut eum potissimum summæ rei præesse juberet; ita bellum è re publica, suâque administratum iri. Sed neque Hispani Venetum imperatorem faciliè accipiebant: & Commendonus ipse militare imperium planè aspernabatur, Piumque dubitantem, & deliberantem monebat, quàm ea procuratio, tractatióque armorum ab hominibus togatis, & sacrorum ministris aliena, abhorrensque esset. Ita res à Cardinalibus est rejecta, & ad Joannem Austriam Philippi fratrem, si præsens bello interesset, quod Hispani pollicebantur, imperium delatum.

De nova ejus ad Casarem, & Polonos legatione.

CAPUT VII.

COMMENDONO aliæ impositæ partes gerendæ Reipublicæ, unde illi magnorum laborum, sed magnæ item laudis materia est orta. Post junctum cum Philippo, & Venetis fœdus, cupiens Pius omnes in Barbaros concire, ac sollicitare Reges, & ante alios Maximilianum Casarem, & Augustum Regem Poloniæ, qui finitimi Turcarum Imperio, maximè opportuni inferendis à terra armis, atque distinendo hosti habe-

bantur, & Maximilianus à Turcis Ungariæ pulsus Regno imminere vindictæ, si daretur fortuna, videbatur, Legatum ad utrumque Commendonum creavit. Ipse ex superiorum annorum instituto vitandi urbanos calores, initio æstatis discesserat Româ, nec minùs quicquam, quàm nova itinera, novas legationes meditabatur. Et cum Pius paucis antè diebus sexdecim præstantes viros in Senatum legisset, superiorum Pontificum secutus morem haud aliis, quàm quos ipse amplissimo honore affecisset, mandaturus tam claræ, tam appetitæ legationis munus credebatur. Sed Pio omnibus rebus antiquior Reipublicæ vsus, atque vtilitas semper fuit, & præterquam quòd Commendonum haud secus, quàm si ab se Cardinalis factus esset, in suis habebat, nec illi fidei, industriæ, prudentiæque laudibus quemquam anteferebat, ipsum notitiâ illarum gentium, Regumque, ad quos mittebatur, facile omnes antecellere intelligebat. Acceptâ itaque Pontificis Maximi voluntate, comitibus, rebûsque comparatis, Commendonus Veronâ, quò ad æstatem agendam concesserat, transiit in Germaniam, ac Viennam ad Cæsarem contendit. Lætatus impensè moto à Turcis in Venetos bello Maximilianus fuerat, versam aliò eam tempestatem cernens, quæ ne in se, suumque Regnum ingrueret, vehementer timuerat. Et quemadmodum fœdus ut Veneti, & Pontifex cum Philippo jungerent, studiosè operam dederat; ita abstinere se armis, & quietem
agere,

agere, bellumque non tam ope, quam spe sui fovere, atque alere decretum habebat. Nam & ipse imbelli corpore erat, & animus ejus ad magna discrimina fatiscens calliditate, & consiliis certare, quam vi, ac ferro contendere promptior habebatur: & neque eæ vires regni sui erant, quibus tam validum hostem aggredere, & Germanorum auxiliis precariis, nec unquam in tempore coeuntibus parum fidebat; quæ gens nec crescere Cæsarum opes creditur velle, & propulsando, quam inferendo bello alacrior habetur. Cùm antè de fœdere Veneti eum appellassent, nunc induciarum, quæ sibi cum Turca essent, ut dies elaberetur, expectandum sibi, nunc ut eos spe lactaret, cupidum se belli ferens, petebat, ut quæ auxilia fœderati missuri ad se essent, si bellum susciperet, promerent. Commendonus cùm ad sic affectum venisset, adventusque sui expositâ causâ hortatus eum esset, ne occasionem, quæ ei divinitus offerretur, tot graves injurias, tot incommoda, damnâque à Turcarum gente sibi, familiæque suæ illata vlciscendi perderet, aliâque quibus permoveri eum posse arbitratus est, facundè disseruisset, benignè quidem, & cum assensu est auditus. Sed Maximilianus consilio suo insistens, varias proponere difficultates, atque eandem induciarum causam prætere, earum fidem jurejurando firmatam violare homini Christiano nefas esse dicere. Postremò expectandum sibi aiebat, quid Poloni, quid reliqui Christiani Prin-

» cipes statuerent. Id verò vt præposterum argue-
» re Commendonus, vt Cæsarem ducem se, at-
» que auctorem aliis Regibus adversus Christianæ
» Reipublicæ hostes præbere, non eorum expecta-
» re consilia debere, quippe & ejus maximè inter-
» esse retundi, ac reprimi Barbaros, & eundem ti-
» tulo honores reliquos anteire; vt si cessaret eo
» tempore Pontifex Maximus, partes ipsius fuissent
» Christianos populos litteris, legationibúsq; ad
» bellum concitare. An Polonos ab se Pii verbis ap-
» pellatos non illico quæsituros, quid Cæsar animi,
» quid apparatus habeat? Quibus si secuturum eum
» aliorum consilia narret, jam nunc existimari pos-
» se, quam ab iis spem esset relaturus. Sed quid,
» inquit, inanes Polonorum, aliarúmve gentium
» spes, si segnis ipse sis, moliamur? Veneti ipsi, vbi
» verba dari sibi, deserique à te accedente nuper
» eos ad arma, & non defuturum communi Rei-
» publicæ causæ pollicente senserint, & Turcas ter-
» restri metu liberos, totâ mole virium in classes,
» ac navale bellum incumbere, magnitudini peri-
» culi succumbent, territíque suis rebus pro tem-
» poris necessitate consulent, & quibus poterunt
» conditionibus cum hoste pacifcentur: nec majo-
» rem quisquam proditæ Reipublicæ, & abrupti
» novi fœderis culpam, quàm idem tu sustinebis.
» Nam quod præterea de induciarum fide prætexere
» libuit, id facillimè refellitur. Ac primùm quidem
» meminisse debes, sæpè te questum apud me esse,
» & in omnibus Germanorum conciliis professum,

nomen modò tibi induciarum cum Turcis esse, «
 re continens bellum manere, cùm Barbari quot- «
 annis non prædatum modò in tuos fines excur- «
 rant, sed justâ peditum, equitúmque manu ipsas «
 quoque vrbes, ac præfidia invadant; plurimúm- «
 que negotii te in iis arcendis habere. Deinde «
 cùm illis nullum fidei jus sanctum, cuncta com- «
 modo, ac libidine suâ metiantur, quid attinet «
 mentionem jurisjurandi toties ab hoste violati, «
 neglectíque objicere, nisi quòd bellum pro de- «
 fendenda religione susceptum sit, ab eo jureju- «
 rando religione deterreri te prædicare velis? His «
 orationibus cùm se Cæsar vrgeri, ac è simulatio-
 num latebris erui in apertum sentiret, & Com-
 mendonus insuper denunciaret, se omnia vt re-
 sponsa sibi essent, Romam, Venetiásque rescri-
 pturum, verens id, quod futurum apparebat, ne
 Venetis ardor ad bellum restingueretur, animí-
 que frangerentur, si eorum spem destituisset, spa-
 tium novæ deliberationi à Commendono postu-
 lavit, atque eò confugit, vt diceret futurum qui-
 dem se in Pontificis Maximi auctoritate, fœde-
 ríque accessurum; sed cùm vnus maximè hostium
 injuriæ pateret, ne quavis antè in se ingrueret,
 quàm instructum bellum esset, cupere, vt prius-
 quam consilia emanarent, promerent fœderati,
 quæ, quantaque sibi auxilia missuri essent, vt sci-
 ret quarum fiduciâ virium in eam aleam esset
 descensurus. Atque hæc ita pollicebatur, sperans
 antequam focii ex tam longinquis locis consule-

rentur, exituram æstatem, parique arte sequentem quoque annum se elusurum. Commendonus id jam laudare, quòd occasione uti, sèque Reipublicæ accommodare statuisset, nec dubitandum, quin æqua omnia à fœderatis esset impetraturus; sed quæ cuperet, edere jam nunc ipsum debere, non ut à sociis definiantur, expectare. Id verò facturum se Maximiliano negante, & in eo utique perstante, ut priores socii, quâ se ope adjuturi essent, ederent, At sic quidem, inquit » Commendonus, in easdem revolveris suspicio- » nes, quas nuper vitandas esse intellexisti: quis » non videat moram te, ac dilationem quærere, ut » antè rerum gerendarum tempus elabatur, quàm » quæ tibi socii esse tribuenda censuerint, cognosci » possit, quæ tu inde dum aut augeri, aut muta- » ri contendes, res novis subinde dilationibus traha- » tur? Quin tu simpliciter promis, quid tribui tibi » æquum censēs, si veram spem tui facere Vene- » tis, & eorum ad consilia belli firmare animos vis? » Etenim quæ cupias, quæque opus habeas, & vnus » profectò optimè nosti, & ea verius est abs te ju- » dicari, quàm statui ab aliis. Diu contendit Cæ- » sar, nec omnino facile ex illa consilii arce se de- » jici est passus: sed tandem victus Commendoni oratione cessit, ac viginti millia peditum, qua- » tuor equitum, quorum pars dimidia Germanis constaret, à sociis postulavit; hac se copiâ si ju- » vissent, in partem belli venturum, armâque Tur- » cis ab Ungaria illaturum est pollicitus, aliâ viâ,

quando hæc non procefferat, promiffa ~~daturus~~ *elusurus. ms.*
 Hoc expugnato responfo, in quo adeò pugnant *pugnax*
 Maximilianus fuerat, vt extortum à Commendonno magnopere & reliqui omnes, & imprimis Veneti Legati mirarentur, qui sæpè cum eo iisdem de rebus verba contulerant, cuncta, vt acta erant, ad Pium rescripsit, missis celerrimis tabellariis, qui litteras perferrent. Et paulò post læti de Christianorum victoria allati nuncii vim Commendonni conatibus addidere. Nam Christianæ classes cùm è Sicilia soluiffent, provectæ in Græciam ad Echinadas insulas ante fretum Corinthi obviam Turcarum classem habuere, congressæque nobilem de hostibus victoriam retulere, captis ad centum, & triginta longis navibus, ac nonaginta prælio absumptis. His nunciatis postulavit à Cæsare Commendonus, vt supplicationes decernerentur, solennibusque sacris Deo grates redderentur, simul quò alacritas populis adversus Barbaros adderetur, iuberet ignes, aliæque quibus publicum gaudium significari solet, fieri. Id Cæsar, ne Turcis in suspicionem veniret, si adversis eorum rebus veluti insultasse videretur, negavit; & tantum rei divinæ, quam in ipsius Regiæ templo ejus victoriæ causâ solenni apparatu Commendonus ipse fecit, cum vxore, & liberis interfuit. Pius eodem ferme tempore & victos Turcas ad Echinadas, & ex Commendonni litteris traductum in partes Maximilianum accepit: utroque impensè lætatus, cùm

Commendonum laudibus apud Patres extulisset, consultis celeriter fociis, renunciari Maximiliano jussit, missuros ei auxilia, quæ postulasset. Sed non multò post discessum Commendoni refrigere promissa Cæsaris, & secuta mors Pii cuncta pervertit.

*De causa magni Ducis Etruria per eum
apud Cæsarem acta.*

CAPUT VIII.

EA tempestate exortum dissidii aliquid inter Pium, & Maximilianum erat ex appellatione magni Ducis Etruriæ, quam Pius Cosmo Medici Florentinorum Principi tribuerat, viro, in quo efferendo certasse fortuna cum industria videri potest. Is non privato solùm loco Florentiæ erat natus, sed patrimonium tenue à patre acceperat, atque id ipsum parum constitutum, & propè ambigui juris, de quo certè lis ei à potente, & gratioso adversario gentili suo intendebatur, cùm ipse adhuc puer amisso patre in tutela matris ageret. Pater fuit Joannes Medices insignis ætatis ejus bellator, & inter claros duces audaciâ, & fortitudine, ac militaribus facinoribus habitus; mater Maria Salviata, Jacobi filia, Joannis Salviati Cardinalis soror, fœmina lectissima, & in tuendis filii fortunis pari diligentiam, atque fide. Rem Florentinam Alexander Medices ha-